

XOSH HAWAZ XOR DIRIJYORÍ

Qutekeeva R.A.

Ózbekstan mámleketlik konservatoriyası Nókis filiali

Annotaciya: Bul maqalada Qaraqalpaq xalqınıń milliy miyrası sonıń ishinde muzıka mádeniyatı kórkem óneriniń basqıshpa-basqısh rawajlanıwı, xalıq namaları tiykarında qosıq atqarıwshılıq xor atqarıw mektebiniń rawajlanıwı haqqında hám sonıń menen bir qatarda Qaraqalpaqstan xalıq artisti, xalıq bilimlendiriw aǵlası xosh hawaz qosıqshı, xormeyster Ábdijappar Mámбетovtıń dóretiwshilik ómiri Qaraqalpaq xalqınıń milliy mádeniyatın rawajlandırıwda islegen pıdayı miynetleri sóz etiledi.

Gilt sózler: Muzıka, opera, balet, unison, duet, drama, ansambl, xor, dekada, xoreografiya, koncert, akkordeon, pianist, dirijyor, teatr, pedagog.

Аннотация: В этой статье расказывается национальный музыкально культурное наследие Каракалпакского народа, её постепенное развитие, на основе народных песен, исполнение песен, в создании школ хоровых песен и о жизни, творческих деятельности великолепного певца, хормейстера, отличника народного образования, Народного артиста Каракалпакистана, Абдижаппара Мамбетова его огромный вклад во развитии культуры Каракалпакистана.

Ключевые слова: Музыка, опера, балет, унисон, дуэт, драма, ансамбль, хор, декада, хореография, концерт, аккордеон, пианист, дирижёр, театр, педагог.

Annotation: This article describes the national musical and cultural heritage of the Karakalpak people, its gradual development, on the basis of folk songs, the performance of songs, in the creation of schools of choral songs and about the life, creative activity of the magnificent singer, choirmist, excellent student of public education, People's Artist of Karakalpakstan, Abdizhappar Mambetov, his huge contribution to the development of the culture of Karakalpakstan

Key words: Music, opera, ballet, unison, duet, drama, ensemble, choir, decade, choreography, concert, accordion, pianist, conductor, theater, teacher.

Qaraqalpaq xalqı az sanlı bolsa da, milliy miyrasqa oǵada bay. Sonıń ishinde muzıka kórkem óneri erte ásirlerden beri rawajlanıp kelgen. Atadan balaǵa, ustazdan shákirtke ótken. Baqsı jırawlardıń jaratqan óz mektepleri bolǵan. Sol mekteptiń rawajlanıwı menen xalıq qosıqları, teatr, ayaq oyın, muzıkalı dramalar vokal qosıq aytıw maydanda kórine baslaǵan. Basqada millet wákılleriniń Qaraqalpaqstanǵa kelip, milliy muzıka miyrasları izertlep úyrenip onı rawajlandırıwshı talantları xalıq arasınan izlep tawıp oqıtıp professional kadrlar jetilistirgen.

Nátiyjede sazende, qosıqshı, melodistler kóbeye baslaǵan. Olar duet, ansambl, bir dawıslı xor yamasa massalıq qosıqlar jazǵan hám atqarıwshılar unison

aytqan. Házirgi dáwirde muzika mádeniyatın jáne de rawajlandırıp atırǵan 100 den aslam shákirtlerdiń ustazı Á.Mambetov óziniń xor dirijyorlıǵı mektebin jaratqan insan.

Ábdijappar Mámбетov 25-avgust 1941-jılı Qońırat rayonı xızmetker shańaraǵında tuwıladı. Tungıshı urıstan qaytpaǵan ata-anası qalǵan perzentlerin ásirese eń genjetayı Ábdijappardı jerge-kókke isenbeydi. Bar miyrimin berip ósirdi. Ol awıllas doslarınan minez qulqı qaysarlıǵı menen ayrıqsha boldı.

1948-jılı awılдаǵı orta bilim beriw mektebiniń 1-klasına oqıwǵa baradı. Mektepte oqıp júrgen waqıtları ilim úyreniwge ıqlası artadı. Awıldı suw alıp mektepte oqıw úziliske túsedı. Xojalıq jumıslarına qatnasıp ata-anasına kómek berip júrip, qosıq aytıwdı úrdis qıladı. Sol waqıtlarda awıl keńsesiniń diywalına qoyıp beretuǵın hind kinolarınıń qosıqların dál sonday etip yadlap alıp, solardı qaytalap aytıp júrdi. Hátteki awılдаǵı barlıq jeńgeleri onı artist bala dep atadı. Sebebi qaysı millettiń qosıǵın aytsada sol millettiń tiykargı tilinde aytıp, isháreketleri menen kórsetip beretuǵın edi. Ol balalıǵınan qatı qulaq bolıp ósti, barlıq sabaqtan ayrıqsha bahaǵa oqıdı. Oǵan ustazı bárhama qosıq sabaǵınan “5+” bahasın qoyatuǵın edi [3:22]. Awılда toy merekeler baqsı-jırawsız ótpeytuǵın bolǵan. Awıl adamaları, toyǵa kelgen qonaqlar, jas jigitle, jas balalar qur dúzep ortaǵa ot jaǵıp baqsı jırawlardı tıńlaw úrp-ádetge aylanǵan. Sol baqsı jırawlardıń qosıq dástanlarınıń, uyıp tıńlap otırıp, ayırım qatarların yadlap qalıp, ertesine qurǵa kele almaǵan doslarına baqsı bolıp aytıp bergen. Sebebi baqsılar qurda tın jarpında qosıq aytıp baslaytuǵın bolǵan. Baslanǵısh mektepti pitkerip qońsı awılдаǵı jeti jıllıq mektepke oqıwǵa baradı. Sol mekteptiń altınshı klasında oqıp júrgeninde awılǵa paxtaǵa kelgen kómekshilerdiń ishinde bir qızdıń garmonı bar eken. Sol qızdan garmondı bir kúnge sorap alıp, tań atqanǵa shekem altı namanı shertip úyrenedi. Bir jıldan soń mektepke jańadan tariyx oqıtıwshısı keledi. Sol jańadan kelgen muǵallım akkordeon ásbabında hind namaların jaqsı atqaratuǵın bolǵan. Sol tariyx muǵallımınen kóp qosıqlardı shertip hám aytıp úyrenedi [3:22]. Mektepte dúzilgen dógerekke belsendi aǵza boladı. Awılдаǵı, rayondaǵı ilajlarda qosıq aytıp nama shertip, basshılardıń itibarın tartadı. Jetinshi klastı pitkerip Arzımbet qumdaǵı orta mektepte oqıwın dawam etip onınshı klastı sol jerde tamamlaydı. Rayon basshıları mektep pitkeriwge qatnasıp Ábdijappar Mámбетovqa mektepte qosıq sabaǵınan muǵallım bolıp qalıwdı usınıs etedi. Mektepte tek ǵana qosıq aytıw hám nama úyretiw menen sheklenbeydi. Ol qosıqqa, ásbap shertiwge qızıǵatuǵın, uqıbı bar oqıwshılardı izlep tawıp ansambl dúzedi. Ansambl rayonda, awılда, mektepte ótkeriletuǵın barlıq bayram keshelerde belsene qatnastı. Sol oynap ósken Arzımbet qumdaǵı balalıq oy qıyallar, ármanlar Tashkentke qaray ushadı. Awılда artist bala atanǵan Ábdijappar Tashkent mámleketlik konservatoriyasınıń 2 jıllıq tayarlaw basqıshına oqıwǵa kirip 1962-jılı xor dirijyorlıǵı fakultetiniń 1-kursına qabıllanadı [3. 23]. Á. Mámбетov xor dirijyorlıǵı oqıtıwshısı Kalnitskaya Inna Filipovna klasında bir qatar talabalar Djumaeva L. (Ózbekstan mámleketlik konservatoriyası professor) Sharapova I. (Ózbekstanda xızmet kórsetken kórkem óner ǵayratkeri) Yaqubjonov F (dirijyor, Ózbekstanda xızmet kórsetken kórkem óner ǵayratkeri)lar menen birge oqıw nesip

etti. Bul Ustazda tálim alǵan jáne bir belgili xor dirijyorı Davlyat-Keldieva Qaraqalpaqstanda xor mádeniyatın rawajlandırıwǵa salmaqlı úlesin qostı. Ábdijappar Mámбетov bilim úyreniwge qunt penen kirisedi, biraq kóp uzamay armiyǵa shaqırıq keledi hám usı jılı watan aldındaǵı áskerlik xızmetin ótewge ketedi. Armiyada bir sapta júrgen ásker dosların xor bolıp qosıq aytıwǵa úyretedi. Sapta júrgende ózi jeke qosıq aytıp saptı basqarıp júredi. Áskerlik xızmetten 1965-jılı qayıp Konservatoriyada oqıwın dawam etedi. Bul jerde bir qatar Qaraqalpaqstanlı jaslar menen birgelikte tálim aladı. Gúlpارشın Sırımbetova, Shımkentli Sapargúl Kenjalievalar menen dos bolıp birge qosıq aytıwdı ádetke aylandıradı. 1970-jılı Tashkent mámleketlik konservatoriyasını tabıslı tamamlap jollama menen Nókis Mámleketlik muzıka hám xoreografiya bilim jurtına oqıtıwshı bolıp jumısqa keledi. 1971-jılı ustazı Kalnickaya I.F Moskvǵa qayıp ketedi. Bilim jurtında xor dirijyorlıǵı bóliminiń baslıǵı oqıw isleri boyınsha direktordıń orın basarı bolıp isleydi. Muzıkalıq tárbiya jumısına qunt penen kirisen ustaz tez arada bilim jurtınıń xor jámaátın dúzip koncert saxnalarına alıp shıǵadı. 1977-81-jıllar aralıǵında Ábdijappar Mámбетovtı “Berdaq” atındaǵı Qaraqalpaq mámleketlik Filarmoniyasına direktor lawazımına saylanadı, sol qatarı Qaraqalpaqstan Mámleketlik Teleradio komitetiniń xalıq sazları orkestrin basqaradı. 1970-80-jıllar aralıǵında Qaraqalpaq muzıka mádeniyatı hám ádebiyatın rawajlandırıw ushın kóplegen ilajlar islenedi. Bunda Tashkent qalasında, Moskva orayında qońsılas Qazaqstan jerinde Qaraqalpaqstan Mádeniyatı hám ádebiyatı kúnleri ótkeriledi. Qaraqalpaq kórkem óner sheberleri menen bir qatarda Ábdijappar Mámбетov basqarǵan xor jámaátı de belsene qatnasadı. Filarmoniyaniń direktor lawazımında islep turıp usı jerde qániygeler tayarlap kóbeytiwdi jolǵa qoyadı. Qaraqalpaq xalıq qosıqlarınan, Estradalıq qosıqlardan, vokal ansambli, ayaq oyın toparınan dúzilgen konsert baǵdarlaması menen bir qatar respublikalarda mádeniyat kúnlerinde qatnasıp qayttı. Sondayaq Bashqurtstan, Tatarstan qońsılas Túrkmenshan da ótkerilgen Qaraqalpaq kórkem óneri hám ádebiyatı kúnlerinde óz kórkem ónerin kórsetip júrdi. Arzımbet qumnan baslanǵan qádem Tashkent, Moskvadan ótip Yugoslaviyǵa jetti. Bul 1977-jılı gúz ayları edi. Nókisten samalyotta Moskva qalasına qaray ushıp baradı. Moskvada qısqa waqıt ishinde ustazı Kalnickayanı izlep tawıp sáwbetles boladı. Moskvadan Belgrad poezdǵa otıradı.

Qaraqalpaq kórkem óner sheberleri Yugoslaviyada xalqımızdın salt dástúrlerin, úrp-ádetlerin, milliyigin, kórkem ónerin súwretleytuǵın koncert baǵdarlamasını Yugoslaviya xalqı menen bólisti. Bul koncert baǵdarlamasınıń shólkemlestiriliwinde Á.Mámбетovtıń miyneti ayrıqsha. Sebebi ol koncert baǵdarlamasını basqarıp baradı hám rus qızı menen birge duet aytadı.

1981-jılı Nókis mámleketlik kórkem óner hám xoreografiya bilim jurtında xor dirijyorlıǵı bóliminiń baslıǵı xormeyster bolıp jumıs alıp baradı. Ol basqarǵan xor jámaátı respublikamızda ótkeriletuǵın saltanatlı bayramlarda, kórik tańlawlarda, basqada qalalarda ótkeriletuǵın dekadalarǵa belsene qatnasadı. Solardıń biri 1982-jılı Tashkentte ótkerilgen dekada boldı. Á.Mámбетov 1970-90-jıllar aralıǵında házirgi Berdaq atındaǵı Qaraqalpaq mámleketlik Akademiyalıq

muzikalı (burıngı Stanislavskiy atındaǵı) teatrında qoyılǵan muzikalı spektakllerde xor saxnaların shólkemlestirgen. 1978-jılı “Berdaq”, “Súymegenge súykenbe”, “Xanuma”, “Maysaranıń hiylesi” muzikalıq spektakllerinde xor saxnaların tayarlaǵan. Sonıń menen birge bilim yurtınıń xor atqarıwshılar sol spektakllerge qatnastırǵan [1]. Jankúyer ustazdıń bir qatar miynetlerin joqarı bahalap Qaraqalpaqstan Respublikası Joqarǵı Keńesiniń birneshe húrmet jarlıǵı hám medalları menen sıylıqlaǵan. Xalıq bilimlendiriw aǵlası ataǵı hám 1980-jılı Qaraqalpaqstan Respublikasına xızmet kórsetken artist ataǵı berilgen. Tájiriyebe ustaz óziniń miynet dóretiwshiligi jolında qay jerde islemesin elimizdiń muzıka mádeniyatın rawajlandırıwda eń dáslep kadrlar tayarlaw máselesine kewil bólgén. Nókis kórkem óner bilim yurtında 100 den aslam shákirtlerdi tayarlap shıǵardı. Olar respublikamızdıń bir qansha awıl hám qalalarında sonday-aq qońsıl asıllardıń qala hám aymaqlarında da miynet etip kelmekte. Qaraózek rayonu balalar muzıka hám kórkem óner mektebi direktorı Qaraqalpaqstanǵa xızmet kórsetken mádeniyat xızmetkeri, “El-jurt húrmeti” ordeni iyesi Quwatbay Ótegenov, Qońırat rayonu balalar muzıka hám kórkem óner mektebi direktorı Janıl Kusepova, Berdaq atındaǵı Qaraqalpaq mámleketlik Akademiyalı muzikalı teatrı bas xor dirijyorı Aypara Tólepova, Ayǵıl Mahammesharıpova, Ózbekstan mámleketlik mádeniyat hám kórkem óner institutı Nókis filialı professorı Gulshiyra Xojametova, Nókis qanıgelestirilgen mádeniyat hám kórkem óner mektebi oqıtıwshıları Rayxan Kamalova, Zamira Mambetovalar ustaz jolın dawam etip atır. Saxnada qoyılǵan muzikalı dramalar yamasa operalarda: Ábdıjappar Mámбетov tek ǵana xor saxnaların emes, solist vokalistler yamasa bas qaharmanlar menen de tayarlıq jumısların alıp baradı. Hátteki sol qatnasıwshılardıń barlıq partiyaların aytıp kórsetedi. Usı waqıtta óziniń hosh hawaz qosıqshılıǵı qolay keledi.

Hosh hawaz xormeyster Á.Mámбетov házirgi kúnde xalqımız súyip tınlaytuǵın qaraqalpaq xalıq namalarına kompozitorlar dóretken qosıqlar atqarıwshısı. Onıń bir qatar dóretpeleri; “tuwılǵan jerge”, “kúlgén sholpanım”, “sen óziń” hám “sen kelesen” qosıqları Qaraqalpaqstan televedenie radio altın ǵáziynesinen orın alǵan. Elimizdiń vokal qosıqshılıq mádeniyatın rawajlandırıwda kóp miynetleri bar. Zamanlasları B.Nadırov, G.Sırımбетova, S.Kenjalieva hám I.Xojametovlar menen birge duet, trio vokal ansambl qosıqların atqardı. Ustaz jeti qırlı insan bolıp qosıqshılıq, dirijyorlıq, ayaq oyın koncert baǵdarlamaların basqarıwshılıqtı professional dárejede alıp bargan. Dúnyanıń kóp qalalarındaǵı ótkerilgen dekada hápteliklerde joqarı dárejede ónerin kórsetti. Á.Mámбетov Konservatoriyada tálim alıp júrgen waqıtları Studenter jataqxanasında órt kelip shıǵadı nátiyjede jer tólede turǵan azlı kem fortepiano saz ásbaplarına zıyan keledi hám saz ásbapları jetispewshiligi 2 ese artadı. Buǵan qaramastan ustaz qolına karton qaǵazın alıp ol jerge tap sol fortepiano ásbabındaǵıday etip aq qara reńli klavishlerdi sıızadı. Sol klavishlerge barmaqların basıp tayaralanatuǵın bolǵan. Usı jılları garmon shertip, rubab shertip birge tálim alıp atırǵan dosları menen qosıq aytıwdı úrdis qılǵan. Ájiniyaz atındaǵı Nókis pedagogikalıq institutınıń muzıka tálimi kafedrasında aǵa oqıtıwshı bolıp isledi. Kóp jıllar dawamında talaba jaslardıń mámleketlik diplom qorǵaw jumısınıń mámleketlik komissiya baslıǵı

bolıp keldi. Sonıń menen qatar respublikamızda ótkeriletuǵın “San’at g’unchalari” tańlawına jyuri baslıǵı boldı. Mekteplerde xor jámaáatı dúziliwin kórik-tańlawlarga bayram koncertlerine qatnastırıwın shólkemlestirdi. Orta bilim beriw mektebiniń 6-klası ushın muzıka sabaqlıǵın islep shıqtı. Ábdıjappar Mámбетov tek ǵana ustaz emes: ol miyrim shápáatlı ata hám eń jaqın dos házilkeshe insan. Altı perzentti kamalǵa keltirip olardı izbe-iz muzıkaǵa oqıtıp tárbiya bergen. Házirgi kúnde olar áke jolı menen júrip talantlı jaslarǵa bilim berip atır. Tungısh perzentı Farida Mámбетova Ózbekstan mámleketlik konservatoriyasınıń Nókis filialında koncertmeyster oqıtıwshısı bolıp isleydi. Feruza Mámбетova Ózbekstan mámleketlik mádeniyat hám kórkem óner institutında koncertmeyster oqıtıwshısı bolıp islep kelmekte. Zamira Mámбетova Nókis qánigelestirilgen mádeniyat hám kórkem óner bilim yurtınıń xor dirijyorlıǵı oqıtıwshısı. Saodat Mámбетova usı bilim yurtında ulıwma fortepiano klası oqıtıwshısı. Nadira Mámбетova Ózbekstan mámleketlik mádeniyat hám kórkem óner institutınıń Nókis filialında koncertmeyster oqıtıwshısı bolıp islep kelmekte. Tungısh aqlıǵı Yulduz Userova Ózbekstan mámleketlik jaslar orkestri janındaǵı xor jámaátinde xor artisti bolıp islep kelmekte. Qaraqalpaqstanda xor mádeniyatın rawajlandırıwǵa óz úlesin qosıp ketken A.Halimov, S.Palwanovlardıń isin dawam etip xor repertuarın bayıtıw ushın miynet etti. Borodinniń “Knyaz Igor” operasındaǵı polovetskaya plyaskı xorı Bizeniń “Karmen” operası, Rahmaninovtıń “Aleko” operasındaǵı xor saxnaların, F.Nazarov, M.Ashrafiy, Chesnokov, Nechayev, N.Muhammeddinov, Q.Zaretdinov, Umidjanov, Sharafiyevalardıń qaytadan islegen xor shıǵarmalarınan Akapellalar: 1 “Dala ármanları”, “Arıwxan”, “Dembermes”, “Chashme siyoh”, “Diliman” (Tajik xalıq qosıǵı) “Tań atqanda” (Tatar xalıq qosıǵı) “Shedrik”(Ukrain xalıq qosıǵı) “Utyos”, “Cheremuxa” “Qomuschi” (Qırǵız xalıq qosıǵı) “Kózimniń qarası” (Qazaq xalıq qosıǵı) “Baǵlarey” (Turkmen xalıq qosıǵı), S.Palwanovtıń “Erkinlik samalı”, “Soldat antı”, A.Halimov “Erkinlik hawazı” Q.Zaretdinov qayta islegen, “Qaraqalpaqstan” Q.Zaretdinov, “Ayralıq” M.Burxanov, S.Palwanov, “Ámiwdárya” S.Palwanov, “Jon Ózbekiston” S.Yudakov kantatasınan, “Assalom hayot” Sh.Yormatov, “Terimchilar” S.Yudakov kantatasınan, “Demon” operasınan nochenka xor saxnasınan Rubinshteyn, “Svadba Figaro” V.A.Mocart taǵı basqada koreyc xalqlarınıń da xalıq qosıqlarınan dúzilgen xorlar tańlap alındı. Qaraqalpaq mádeniyatı kórkem ónerinde úlken jańalıq júz berdi. Bul Ózbekstan qaharmanı, Qaraqalpaqstan xalıq shayıwı Ibrayım Yusupovtıń librettosı menen Ózbekstan Qaraqalpaqstan kórkem óner ǵayratkeri kompozitor Nájimaddin Muhammeddinovtıń jazǵan birinshi milliy “Ájiniyaz” operasınıń tolıq saxnalastırılıwı boldı. Opera 1987-jılı “Berdaq” atındaǵı Qaraqalpaq mámleketlik muzıkalı teatri saxnasında qoyıldı. Bul Opera 4 bólim 7 kórinisten ibarat. Ájiniyaz shayırdıń tuwılǵan jerge qaytıwı hám xalıq penen ushırasıwı xor saxnası menen baslanadı, birinshi perde usı kórinis penen ashıladı.

Nawrız keldi nur jawǵay,
 Basqan izin gúl bolǵay,
 Pitik bolǵay dahıllar

Jılım jaqsı jıl bolǵay... (xor aytadı)

Qarama-qarsılıqlar, waqıyalar rawajlangan saxnalarda xor qatnasadı.

Milliy kolorit penen jazılǵan muzıka tiykarında Uvertyura ariyalar rechtativler balet saxnası duetler jańlaydı. Operanıń tek ǵana xor saxnasın emes al, bas qaharmanlardıń partiyaların solist vokalistler menen birge tayarladı. Bul pidayı miynetleri ushın ustaz Ábdıjappar Mámбетovke “Qaraqalpaqstan xalıq artisti” ataǵı berildi hám bul dóretiwshilik ómirindegi jáne bir jańalıq boldı. 2015-2017-jılları Ózbekstan mámleketlik Mádeniyat hám kórkem óner institutı Nókis filialında aǵa oqıtıwshı bolıp jumıs isledi. Ol kórkem ónerge kirip kelgennen baslap búgingi kúnge shekem óz zamanasları kásiplesleri arasında eń jaqsı dos atandı. Onıń dosları shákirtlerindey kóp. Karamatdin Ótegenov muzıka teóriyası oqıtıwshısı, Nájimaddin Muhammeddinov kompozitor, Ábdireyim Sultanov kompozitor, Kóshkinbay Asqarov sazende, Saparbay Palwanov xor dirijyori kompozitor, Sonya Muhammeddinova duwtarshı, sazende, Keńesbay Abdullaev kompozitor, garmonshı, primashı Maqset Kamalov, Kiyik Ábdireymova, Fyodr Lim akkardeonshı, Panamoryova V, Olga Spiridonova, Bulusheva E. pianist, Svetlana Levchenko muzıka ádebiyatı oqıtıwshısı, Lyudmila Savileva Ábdıjappar Mámбетov klass koncertmeysteri, Shámil Jumaqulov, Valentina Tantasheva xor dirijyori, Klím Ayımbetov, Bazarbay Nadirov, Ilish Xojametov, Sapargúl Kenjalieva, Maqset Xojaniyazov, balet artistleri: Gúlsara Orazbayeva, Roza Emirova, Z. Jumamuratova, Dawletbay Yusupov usınday xalqımızdıń ataqlı perzentleri menen zamanlas kásiples bolıp bir sapta turıp xalqımızǵa xızmet etti. Búgingi kúnde húrmetli dem alısta, biraq usı zamanasları menen ele de tıǵız baylanısta jumıs alıp barmaqta.

Juwmaqlap aytqanda, ózim J.Shamuratov atındaǵı kórkem óner hám xoreografiya uchelishiesinde 1982-86-jılı oqıdım. Xor sabǵına 4 jıl qatnastım. Soprano dawısın aytıp úyrendim. 1-kursta bilim jurtı talabaları arasında akademiyalıq qosıq atqarıwshılıǵı kórik-tańlawı bolıp ótti. Usı kórik-tańlawda eń jas atqarıwshı bolıp qatnastım. Eki basqıshtan ibarat tańlawda 1-orın maǵan nesip etti. Kórik- tańlawdaǵı jyuri baslıǵı Á.Mámбетov: bul tańlawda atqarılǵan “Súymegenge súyenbe” muzıkalı dramasınan Aysanemniń ariyaları eń joqarı orınǵa ılayıq degen pikirin aytıp ótti. 1984-jılı Qaraqalpaqstan kórkem óner hám ádebiyatı kúnleri Dagıstanda bolıp ótti. Dekadaǵa qatnasıwshı ustazlar birneshe xalıq hám xızmet kórsetken artistler menen birge “Assalam Dagıstan - tawlar eli” vokal ansamblin tayarladı, sol toparǵa meni de qosıp qosıqtı úyretti. Qosıq úlken diapazonda jazılǵan edi. Joqarǵı notalardaǵı ırǵaqlardı aytıw oǵada qıyın edi. Biraq ustaz sheberlik penen úyretti. Sol dekadaǵa mende qatnasıp qayttım. Ol jerde shayır Avar xalqınıń bayteregi Rasul Gamzatov penen sáwbetlesiw nesip etti. Ábdıjappar Mámбетov barlıq perzentlerine, zamanasları, shákirtlerine sol qatarı men ushın da oǵada qádirdan insan hám xosh hawaz ustaz bolıp qaladı.

Paydalanılğan ádebiyatlar:

1. Adambaeva T. Qaraqalpaq Sovet muzıkasınıń tariyxınan. – Nókis: “Qaraqalpaqstan”, 1985.
2. Tajımuratov A., Maqsetov Q. Qaraqalpaq folklorı. – Nókis: “Qaraqalpaqstan”, 1979.
3. Ernazarov K. Soqpağımda kóp jaqsılar duslastı. – Nókis: “Qaraqalpaqstan”, 2023.
4. Shamuradova B. V. Xor lug’ati. – Toshkent: “Musıqa nashriyoti”, 2009.

